

**Latvijas
Arhitektu
savienība**

Sabiedrības integrācijas
fonds

Jaunā Eiropas Bauhaus kritēriji *New European Bauhaus (NEB)*

Sagatavoja:

Latvijas Arhitektu savienība (Anda Kursiša, Valdes locekle) 21.03.2024.

Prezentācijā izmantoti Anša Starka fotoattēli: Latvijas Arhitektūras gada balva 2023

Lielā balva - SIA «MADE arhitekti», Dailes teātra priekšlaukums.

PREZENTĀCIJAS SATURS

1. KAS IR JAUNAIS EIROPAS BAUHAUS – NEW EUROPEAN BAUHAUS (NEB)?
2. BAUHAUS ESTĒTISKIE KRITĒRIJI
3. BAUHAUS ILGTSPĒJĪBAS KRITĒRIJI
4. BAUHAUS IEKĻAUŠANAS KRITĒRIJI
5. PIEMĒRI

KAS IR JAUNAIS EIROPAS BAUHAUS?

- Jaunais Eiropas Bauhaus (New European Bauhaus - NEB) ir iniciatīva, kas tika aizsākta 2020. gadā ar mērķi integrēt Eiropas «Zaļā kursa» idejas arhitektūras un publiskās ārtelpas attīstībā.
- NEB pamatā ir ideja, ka jaunas infrastruktūras attīstīšana nav tikai funkcionalitātes nodrošināšana, bet arī estētiski pilnvērtīgas dzīvojamās telpas veidošana. Vienlaicīgi sekmējot klimata neitralitāti un atjaunojot saikni ar dabu un tās pieredzēšanu, sociāli iekļaujošā veidā, un pēc iespējas dažādu sabiedrības grupu interešu pārstāvniecībā.
- NEB ir ne tikai vietas un objekti, kas ir **ilgtspējīgi, estētiski un iekļaujoši**, bet arī prakses un process, kuru rezultātā šādas vietas tiek radītas.

SAMP 5.1.1.3. PROGRAMMĀ «PUBLISKĀS ĀRTELPAS ATTĪSTĪBA»

Jaunais Eiropas Bauhaus horizontālie kritēriji ietverti projektu aprakstos, un iekļauti vērtēšanā. SAMP vadlīnijās dotās definīcijas iezīmē konkrētā horizontālā kritērija ietvaru šajā programmā, tālāk skaidrosim arī plašāku satura nozīmi.

- Estētika
- Ilgtspēja
- Iekļaušana

JAUNAIS EIROPAS BAUHAUS (NEB) – ESTĒTIKA

NEB kritēriji estētikā paredz:

- vairot pieredzes kvalitāti un estētisko vērtību, kas neaprobežojas ar tīru funkcionalitāti;
- veicināt piederības sajūtu un lepnumu par attiecīgo vietu;
- cienīt kopējo telpisko kontekstu un arhitektūras stilu.

Projektā jāparedz:

- iegūt projekta ieceri metu konkursā vai citā radošā sacensībā;
- projekta izstrādes gaitā, iepirkuma, vērtēšanas komisijās iekļaut radošu personu (-as), kam ir valsts atzīts otrā līmeņa augstākās izglītības diploms arhitektūrā un/vai ainavu arhitektūrā, ir iegūta kvalifikācija un kas veic profesionālo darbību. Ja nepieciešams, papildus iekļauj attiecīgas jomas mākslinieku vai dizaineru;
- sabiedrības iesaiste projekta ieceres estētiskā satura apspriešanā.

JAUNAIS EIROPAS BAUHAUS (NEB) – ILGTSPĒJĪBA

NEB kritēriji ilgtspējībā paredz:

- sekmēt saimniecisko darbību, vienlaikus ievērojot dabas resursu ierobežotību, aprites modeli;
- mazināt ietekmi uz vidi un klimata pārmaiņām;
- izmantot dabā balstītus risinājumus un veicinās sabiedrības saiknes ar dabu atjaunošanu.

Projektā jāparedz:

- vismaz viens dabā balstīts risinājums – gan “zaļā”, gan “zilā” infrastruktūra;
- nosacījumu, ka tiek veicināta esošo pilsētas telpu izmantošanu, izvairoties no pilsētas urbānās izplešanās - atjaunot vai rekonstruēt šobrīd jau lietojamās teritorijas, atgriežot to funkcionalitāti;
- ir dabā balstītā risinājuma pielietošanas ekonomiskais pamatojums, t.sk. uzturēšanas un ekspluatācijas izmaksas.

JAUNAIS EIROPAS BAUHAUS (NEB) – IEKĻĀUŠANA

NEB kritēriji iekļaušanā paredz:

- apzināt dažādu sabiedrības grupu vajadzības un iesaistīt šīs grupas;
- daudzveidību risinājumos, “dizains visiem” principus, fizisko un ekonomisko pieejamību;
- kopības sajūtas veicināšanu.

Projektā jāparedz:

- sabiedrības līdzdalība (atbilstoši normatīvajam regulējumam) visa projekta gaitā, sākot no koncepcijas izstrādes fāzēs;
- konkrēti risinājumi kopienas saskarsmes punktu veidošanai attīstāmajā vietā;
- praktiski risinājumi universālā dizaina principu piemērošanai.

SOCIĀLI ATBILDĪGS IEPIRKUMS

<https://www.iub.gov.lv/lv/socialais-iepirkums>

<https://www.iub.gov.lv/lv/media/5817/download?attachment>

Valsts pārvaldes atbildība: Pasūtītājs apzinās un uzņemas atbildību par publisko iepirkumu ietekmi uz sabiedrību, vidi un ekonomiku. Pasūtītājs stratēģiski plāno publiskos iepirkumus, cenšas rast ilgtspējīgus risinājumus, uzlabo procedūras un publisko iepirkumu pārvaldības procesus. Tas sazinās ar ieinteresētajām personām, jo īpaši ar piegādātājiem un izpildē iesaistītajām personām.

Skaidrojums. Iepirkumā jānodrošina ne tikai formāla kvalifikācijas izpilde, bet reāla un faktiska profesionālo speciālistu iesaiste estētikas, ilgtspējas un iekļaujošo kritēriju izpildē. Atbildīgie speciālisti paši diskutē ar Pasūtītāju un sabiedrību profesionālā valodā un bez starpniekiem.

Ilgtspējīgas izmaksas: Pasūtītājs stratēģiski plāno publiskos iepirkumus, cenšas rast ilgtspējīgus risinājumus, uzlabo procedūras un publisko iepirkumu pārvaldības procesus. Tas sazinās ar ieinteresētajām personām, jo īpaši ar piegādātājiem un izpildē iesaistītajām personām.

Skaidrojums. Iepirkumā jānodrošina reāla un faktiska saimnieciski izdevīgāko kritēriju izpilde, bez zemākās cenas dominēšanas. Ja cenas kritērijs pārsniedz 50%, tad kvalitātes kritēriji ir formāli, tikai vairo administratīvo slogu, jo faktiskā izvēle notiek vēl arvien pēc zemākās cenas. Zemākās cenas izvēle rada kvalitātes un atkārtotu vai papildu izmaksu risku gan projektēšanā, gan būvniecībā. Arī nereāli izpildes termiņi rada šādus pašus riskus.

SOCIĀLI ATBILDĪGS IEPIRKUMS

<https://www.iub.gov.lv/lv/socialais-iepirkums>

<https://www.iub.gov.lv/lv/media/5817/download?attachment>

Veicināt, ka darbiniekiem ir pienācīgi darba apstākļi: Pasūtītājs seko līdzi, lai publiskā iepirkuma izpildē nodarbinātajiem būtu pienācīgi darba apstākļi. Šis attiecas arī uz apakšuzņēmējiem, kas iesaistīti izpildē, izslēdzot iespēju, ka piegādes ķēdē darbiniekiem netiek nodrošināti pienācīgi darba apstākļi.

Skaidrojums. Priekšroka projektēšanā jādod tādiem uzņēmumiem, kas veic arhitektūras un ainavu projektēšanu saviem spēkiem (*nevis starpnieki – ģenerāluzņēmēji*), Latvijā ir līdz 300 šādu uzņēmumu. Šādā gadījumā Pasūtītājs izvairās no neizsekojamu un nepārbaudāmu apakšuzņēmēju riskiem, nodrošina, ka būvprojekta vadība ir finansiāli un profesionāli atbildīga, un ka piegādes ķēdē netiek slēgti diskriminējoši līgumi vai vienošanās.

Godīga konkurence: Konsultēšanās ar tirgus dalībniekiem tiek nodrošināta caurskatāmā un atklātā veidā, netiek ierobežota konkurence. Konsultācijas ar dalībniekiem un sociālajiem partneriem ir atklātas un dokumentētas.

Skaidrojums. Tiek veikta savlaicīga tirgus izpēte, noskaidrojot pakalpojuma cenu, un reālu izpildes termiņu. Netiek noteikti diskriminējoši konkurences ierobežojumi, piemēram spēja pierādīt ļoti šauri specializētu pieredzi ar konkrētu tehnoloģiju. Tiek izslēgta neatļautas vienošanās iespēja, vai vertikāla integrācija – kad tehnoloģijas piegādātājs lobē tehniskās specifikācijas saturu, projektē un būvē. Tiek izslēgta iespēja samazināt cenu uz nelegālas programmatūras lietošanas rēķina.

SOCIĀLI ATBILDĪGS IEPIRKUMS – NODERĪGAS SAITES

IUB:

Latvijas Arhitektu savienības rekomendācijas saimnieciski izdevīgāko kritēriju lietošanā:

<https://www.iub.gov.lv/lv/arhitekturas-un-eku-projektesanas-iepirkumi>

Sociāli atbildīga iepirkuma apraksti un vadlīnijas:

<https://www.iub.gov.lv/lv/socialais-iepirkums>

<https://www.iub.gov.lv/lv/media/5817/download?attachment>

Latvijas Arhitektu savienība:

<https://www.latarh.lv/storage/files/petijumi/Arhitektu-prakse-Latvija-2017-2022.pdf>

<https://www.latarh.lv/konkursu-labas-prakses-vadlinijas/>

Latvijas Ainavu Arhitektu asociācija:

<https://www.laaab.lv/sertifikacija/sertificetie-specialisti/>

CFLA: BAUHAUS piemērošanas skaidrojums, publicēts 05.03.2024.

<https://www.cfla.gov.lv/lv/5-1-1-3>

PIEMĒRI KRITĒRIJU PIEMĒROŠANAI

Skaidrojumos un piemēros izmantots dokuments:

Jaunā Eiropas Bauhaus principi Eiropas Komisijas vadlīnijās

“COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT

New European Bauhaus territorial development model (NEB TDM) financial instrument” [NEB TDM financial instrument.pdf \(fi-compass.eu\)](https://fi-compass.eu/NEB_TDM_financial_instrument.pdf)

Plašāks informatīvais materiāls-tulkojums pieejams zem izsludinātās SAMP 5.1.1.3 “Publiskās ārtelpas attīstība” atlases dokumentācijas kā BAUHAUS piemērošanas skaidrojums, publicēts 05.03.2024.

<https://www.cfla.gov.lv/lv/5-1-1-3>

PIEMĒRS ESTĒTIKĀ

- Ir izstrādātas koncepcijas, metu konkursi, tematiskie plānojumi;
- Pārdomātas, daudzpusīgas un profesionālas iepirkumu komisijas sastāva nodrošināšana, piedalās arhitekti un ainavu arhitekti;
- Profesionāla, kompetenta projekta uzraudzība;
- Sabiedrība tiek informēta par estētiskajiem risinājumiem profesionālā veidā: tiek rādīti un skaidroti teritorijas plāni, 3D skati, ainavu analīze, skaidrošanā piedalās profesionāli arhitekti un ainavu arhitekti.

PIEMĒRI ILGTSPĒJĪBĀ

No vispārīgām frāzēm uz pamatotu, aprēķinos balstītu pieeju:

- Dabas vērtību kartēšana un kopšana;
- Projektā jānorāda segumu platības pirms un pēc plānotās ieceres realizācijas (cietie segumi, zāliens utt.);
- Apzaļumojamu samērība – koku, krūmi, apstādījumu skaits/proporcija pirms un pēc plānotās ieceres.

PIEMĒRI ILGTSPĒJĪBĀ

No vispārīgām frāzēm uz pamatotu, aprēķinos balstītu pieeju:

- Aprēķini cik liela platība tiek novadīta lietūs dārzos/ievalkās;
- Dabisks noēnojums, aizsardzība no vēja.

PIEMĒRI IEKĻAUŠANĀ

- Ticamas datu bāzes veidošana: aptaujas, kas tieši attiecas uz plānoto ieceri, ierosinoši un ieceri paplašinoši jautājumi
- Vispusīga sabiedrības grupu vajadzību izpēte – kā attiecīgais objekts būs pieejams un lietošanai draudzīgs atšķirīgām interešu grupām?
- Atgriezeniskā saite – apliecinājumi, kas parāda ieceres apspriešanu, pielāgošanu, vajadzību integrēšanu.
- Piemērs:

#NewEuropeanBauhaus

Jaunā Eiropas Bauhaus Latvijas kontaktpunkts

Kultūras ministrija

Latvijas Arhitektu savienība

PALDIES PAR UZMANĪBU!

**Latvijas
Arhitektu
savienība**

Torņa iela 11, LV-1050,
Rīga, Latvija

+371 67212802; +371 20028097

latarh@latarh.lv

www.latarh.lv

Sabiedrības integrācijas
fonds

Prezentācija tapusi projekta “Sabiedrības interešu pārstāvība arhitektūras un vides veidošanas publiskajos iepirkumos” (2024.LV/NVOF/MIC/112/24) ietvaros. Projektu finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par prezentācijas saturu atbild Latvijas Arhitektu savienība.